

De witte roos

JANET PAISLEY

*De witte
Roos*

the house of books

Oorspronkelijke titel

White Rose Rebel

Uitgave

VIKING, an imprint of PENGUIN BOOKS, Londen

Copyright © 2007 by Janet Paisley

Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2009 by The House of Books, Vianen/
Antwerpen

Vertaling

Els van Son

Omslagontwerp

Julie Bergen

Omslagdia

Vittorio Dangelico via Agentur Schlück GmbH

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 443 2633 8

D/2009/8899/123

NUR 342

Voor Sarah en Melanie, schoondochters,
met liefde

‘Er bestond een bijzonder slag Schotse vrouwen. Ze vormden een geweldige groep – doortastend, warmhartig en opgewekt – zelfs in eenzaamheid vrolijk, enorm resoluut, zich niets aantrekkend van de zeden en gewoonten van de moderne tijd. Vrouwen die vasthielden aan hun eigen manier van leven en als primitieve rotsen boven de gewone maatschappij uitstaken. Hun geweldige kwaliteiten als wijsheid, humor, liefde en geestkracht gingen verborgen onder een opvallend uiterlijk, want deze vrouwen kleedden zich, praatten en handelden precies zoals ze zélf wilden.’

Lord Cockburn, 1779-1854

Dankwoord

Dank aan het Scottish Arts Council voor hun financiële ondersteuning, aan Judy Moir voor haar betrouwbare redactie, aan Rennie McOwan, Maggie Craig en Pamela Fraser voor boeken om feiten na te zoeken, aan Lucy Conan en Johanna Hall van BBC Radio voor hun expertise in het dramatiseren van een geschiedkundig verhaal, aan Kevin MacNeil voor zijn grondige hulp met het Keltisch en aan Eirwen Nicholson voor het controleren van de historische juistheid.

Vraag me niet naar het ware verhaal;
waarom heb je dat nodig?

Het is niet waar ik naar streef
of wat ik met me meedraag.

Waar ik mee reis
zijn een mes, blauw vuur,

geluk, een paar juist gekozen woorden
die nog altijd werken, en het getij.

Margaret Atwood

Het enige wat ik wil
is de witte roos van Schotland
die scherp en zoet ruikt – en het hart breekt.

Hugh MacDiarmid

1

In de verte kon men het tromgeroffel en de trage klaagzang van de doelzakken horen. Het signaal dat er een *chief* – een clanleider – op sterven lag. Op zo'n moment vergat zelfs de bitterste vijand zijn wrok, werden de wapens neergelegd en ging men op pad om gehoor te geven aan de oproep.

In de heuvels van Cairngorms stond in het schemerlicht een ree te grazen, ongestoord door het geluid in de verte.

Er klonk een schot... en nog een. De ree wankelde en viel.

'*Trobhad!* Snel!' Een meisje van een jaar of twaalf, dertien rende de bosjes uit, terwijl ze in het Keltisch riep dat de ander op moest schieten. Haar smoezelige gezicht was opgetogen van plezier, haar lange, donkere haar zat in de war en ze hield een nog rokende musket in haar hand. Aan haar jurk van fluweel en kant was te zien dat ze bij een clan van de Schotse Hooglanders hoorde.

'Anne, *fuirich!* Wacht!' Er kwam nu ook een jongen uit het struikgewas tevoorschijn. Hij was waarschijnlijk iets ouder dan het meisje, gekleed in een Schotsgeruite *kilt* en met de blauwe hoed op die alleen een clanleider mag dragen. Net als het meisje had hij een geweer in zijn hand. Ondanks de invallende duisternis gloeide zijn rode haar op in het donker.

Anne trok zich niets van hem aan en aarzelde geen moment. Ze rende op het beest af, liet haar musket in het gras vallen en trok tegelijkertijd haar dolk uit de gordel om haar middel. Toen sprong ze over de ree heen, terwijl ze haar best deed om zijn wild trappende hoeven te ontwijken. Maar dat lukte haar niet. Ze voelde een harde trap tegen haar scheenbeen, slaakte een kreet van pijn en viel op de grond neer. De jongen, twee stappen achter haar, gooide zijn geweer neer, trok zijn dolk, viel op zijn knieën naast de ree neer en rukte de kop van het beest hard naar achteren. Anne wierp zich intussen als een razende naar voren om als eerste haar dolk in de keel van het beest te kunnen planten.

‘Van mij,’ zei ze uitdagend. De jongen keek haar over het schokkende lijf van het stervende beest aan. ‘Goed dan, MacGillivray,’ gaf ze toe. ‘Van óns.’ Toen stak ze vlug haar vingers in de steeds trager wordende stroom bloed die uit de keel van het dier vloeide en tekende met haar middelvinger een bloederige lijn over haar voorhoofd. ‘Maar ik heb hem gedood.’

Tevreden dat haar recht nu veilig was gesteld, sprong ze op. Maar toen trok er een felle pijnscheut door haar been en slaakte ze een gil. Ze wankelde en de jonge MacGillivray kon haar nog maar net vastpakken. Anne tilde haar lange fluwelen rokken op en keek naar beneden. Haar rechterenkel werd dik. Ze probeerde nog een keer of ze er op kon staan, maar moest hard op haar lip bijten om het niet weer uit te schreeuwen van de pijn.

‘Ik draag je wel,’ bood MacGillivray aan.

‘En de ree dan?’

‘Die moet dan maar wachten.’

‘*Gu dearbh, fhèin, chan fhuirich!* Natuurlijk niet!’ Haar vangst mocht ze voor geen prijs kwijtraken. Er liepen tegenwoordig nog maar weinig herten in de heuvels rond en ze hadden geluk gehad dat ze deze hadden kunnen schieten. Hongerige mensen waren hier niet de enige jagers. ‘De wolven hebben die ree al te pakken als we nog maar halverwege op weg naar huis zijn.’

‘Ik hang hem wel in een boom.’

‘Nee, je brengt hem terug naar Invercauld. Dan staan de gasten niet voor een lege provisiekast.’

‘Die brengen heus wel iets te eten mee als dat mogelijk is. Het is voor iedereen een mager jaar geweest.’

‘Maar dan kan hij ook eten,’ zei ze, met een plotseling verstikte stem. ‘En weer kracht opdoen.’ Natuurlijk kon hij haar nu gaan vertellen dat de stervende chieft niet zou eten, en al dagenlang niet at. Maar in plaats daarvan pakte hij haar bij haar middel, tilde haar omhoog en gooide haar over zijn schouder.

‘Wat doe je?’ vroeg ze tegenstribbelend.

‘Je in een boom zetten,’ zei hij, terwijl hij terug naar de bosjes liep.

Terwijl zij met haar rug tegen een vertakking in de boom hing, laadde MacGillivray haar musket en duwde het geladen geweer in haar handen.

‘Ik ben nog steeds van mening dat het hert daar in jouw plaats had moeten hangen.’

‘Schiet nou maar op, Alexander!’

De jongen hing zijn eigen geweer aan zijn schouder en gooide het dode hert eroverheen. Hij was niet blij met het vooruitzicht zonder haar terug te moeten gaan. Anne behoorde niet tot zijn clan en dit was zijn land niet.

Toen hij begon te lopen, riep ze: ‘MacGillivray.’ Hij draaide zich om, nog steeds bereid om het hert in de boom te hangen en haar er uit te tillen. ‘Die kant op,’ wees ze. ‘Ga maar op het geluid van de trommel af.’

MacGillivray liet een zucht ontsnappen, keerde zich om en liep in de richting die zij had aangegeven. Het krachteloze hoofd van de ree bonkte bij elke stap tegen zijn rug aan en het bloed liep nog steeds uit de keel van het beest.

‘Zeg dat ik hem heb geschoten,’ riep ze hem nog na, terwijl hij uit haar gezichtsveld verdween.

Nu was ze alleen. Tussen de rotsen draaiden twee wilde katten jankend om elkaar heen. In de verte riep een uil. De maan stond boven de heuvels en zorgde ervoor dat de plas bloed van het hert opglansde. In de vallei verderop huilde een wolf. Anne voelde zich niet erg op haar gemak. Als de wolven deze kant op kwamen, zouden ze het bloed ruiken en het spoor volgen. En MacGillivray had éérst zijn geweer over zijn schouder gehangen en daarna pas de dode ree, bedacht ze opeens. Dus moest hij het hert eerst op de grond leggen om zijn musket te kunnen laden. En dan zouden die wolven er natuurlijk meteen bij zijn. Ze waren tegenwoordig zo hongerig dat ze hun natuurlijke voorzichtigheid vergaten. Alexander zou vast wel één schot kunnen lossen en misschien zelfs opnieuw kunnen laden en er nóg een afvuren terwijl de troep wolven de ree wegsleepte, maar als hij daarna alleen zijn dolk nog over had en er meer dan twee wolven waren, was hun buit alsnog verloren. Voorzichtig hing Anne haar musket aan een tak en trok de dolk uit de gordel om haar middel.

Toen aan de maan te zien was dat het ongeveer elf uur moest zijn, ontdekten de wolven de plas bloed. Ze roken de zure stank van menselijke wezens wel, maar waren vreselijk hongerig. De eerste rook aan de plas met gestold bloed. De tweede hief zijn kop op en huilde. De derde pikte het spoor op van wat voor hen een gewond dier moest lijken. Meteen gingen ze ervandoor. De boom waarin Anne had gezeten was nu leeg. Het witte uiteinde van een vers afgesneden tak lichtte erin op.

Er glommen bloedsporen op het smalle paadje dat MacGillivray had

gevolgd. Hijgend strompelde Anne voort, met een tak die ze van de boom af had gesneden als kruk onder haar linkerarm, de musket onder haar rechterarm en haar gezwollen enkel ingezwachteld met een paar repen fluweel die ze van haar jurk had gescheurd. Achter zich, een stuk verder op het pad, hoorde ze een wolf huilen. Even bleef ze stilstaan en probeerde ze, half omgedraaid, vast te stellen hoe ver de wolven nog van haar vandaan waren. Het was donker, de schaduwen werden nog dieper door het licht van de maan. De voorkant van Annes jurk glinsterde in het heldere schijnsel ervan.

Steunend op de musket, voelde ze even aan de bloedvlek. Nog steeds nat. Normaal zouden wolven haar niet lastigvallen. Het waren schuwe beesten, maar vanwege de honger gedroegen ze zich nu anders dan anders. En Anne zelf was ook vanwege de honger hier op deze heuvel, in plaats van thuis – waar ze nu veel liever zou zijn geweest. Zonder er echt goed over na te denken was ze achter MacGillivray aan gegaan, om haar vangst te beschermen. Maar omdat het lopen haar zo veel tijd kostte, was hij nu waarschijnlijk al lang op Invercauld aangekomen en alweer op de terugweg om haar op te halen. Als de wolven haar bloedspoor volgden en haar vonden terwijl ze rook naar de ree waar ze op jaagden...

Met bonkend hart greep Anne haar musket stevig vast, draaide ze zich weer om en probeerde sneller te lopen. Maar ineens botste ze tegen iets aan. Het duurde een paar seconden voordat ze besepte dat ze tegen iemand aan was gelopen.

Het was een man met lange donkere haren die tot ongeveer zijn schouders hingen. Hij was oud, misschien wel dertig en het was iemand die ze niet kende. Zonder een woord stak hij zijn hand uit en legde die, hoewel ze wegdook, boven op haar hoofd, waarna hij met zijn duim het bloed van haar voorhoofd veegde.

'*Seadh, a-nis,*' zei hij. 'Ik heb blijkbaar een jager gevonden!'

Anne wist zeker dat er een lachje doorklonk in zijn stem, maar zijn gezicht verraadde niets. Aan zijn tongval kon ze horen dat hij niet tot haar eigen clan behoorde.

'Bent u een MacDonald?'

Die vraag leek hij nog grappiger te vinden dan het bloedteken op haar voorhoofd en hij boog zich voorover, zodat zijn gezicht vlak bij het hare was.

'En als dat zo zou zijn?'

Met alle kracht die ze had, haalde ze uit met haar musket. De loop

kwam hard tegen zijn scheenbeen aan en de man slaakte een kreet van pijn, terwijl hij onwillekeurig in elkaar kromp. Maar door de kracht van de slag verloor Anne haar evenwicht, liet ze per ongeluk haar musket los en begon ze te vallen. De man ving haar schouders in zijn handen en duwde haar weer rechtop, zodat ze op haar geïmproviseerde kruk kon leunen.

‘Een echte strijder zou weten,’ zei hij, en dit keer hoorde ze geen lach in zijn stem, ‘dat je, als je gewond bent aan je been, met de ándere arm aanvalt.’

Dat hoefde Anne geen twee keer te horen, en meteen haalde ze uit met haar kruk. Een slag die wéér op zijn scheenbeen terecht kwam. De man slaakte nogmaals een kreet en deed ineengedoken een stap naar achteren. Anne wankelde even, maar omdat ze er nu op voorbereid was geweest, kon ze zich in evenwicht houden. De man stond al snel weer rechtop. Woedend, met zijn wenkbrauwen in een kwade frons boven zijn boze ogen, pakte hij de kruk, brak die over zijn knie in tweeën en gooide de stukken hout van zich af. Toen greep hij haar musket, richtte die haar kant op en terwijl ze hem opstandig aankeek en een beetje wankelde omdat ze geen steun meer had, vuurde hij.

Anne hoorde een luid gejack achter zich. Een eind verder het pad op trof de kogel de schouder van de voorste wolf, die zich meteen omdraaide, jankte en zich hinkend uit de voeten maakte. De andere twee wolven bleven staan en begonnen toen ook rechtsomkeert te maken. Anne stond de man met open mond aan te staren, enorm onder de indruk van zijn snelheid en zijn trefzekerheid. Maar ze was te laat met haar bewondering. De man was woedend.

‘En wat jou betreft...’ zei hij.

Op Invercauld werd er nog altijd traag en onophoudelijk op de trom geslagen en speelde de doedelizak zijn klagende melodie. Overal op de heuvels was het geflikker van toortsen te zien alsof de lucht vol vuurvliegjes zat. Rondom het kleine stenen huis van de chief brandden een paar vuurtjes waarop werd gekookt. De lucht was zwaar van het verdriet dat in het verschiep lag en dik van het geroezemoes. Naast de deur van het huis bloeide de witte juniroos, het maanlicht reflecteerde op de sterk geurende bloemen. Jean Forbes stond in de deuropening te wachten op de terugkeer van degenen die in de heuvels op zoek waren geweest. Ze was gespannen en eerder geërgerd dan bezorgd. Het jonge meisje dat niet van haar moeders zijde week, voelde de stemming van

haar moeder aan en leek zich te willen verstoppen in de plooiën van haar rokken. MacGillivray kwam haastig op hen af lopen.

‘Ze was weg,’ zei hij hijgend. ‘We hebben de kortste weg genomen en het hele eind gerend, maar ze was er niet.’

‘Och! Hè! Waar kan ze dan zijn gebleven?’

MacGillivray hief zijn handen vertwijfeld in de lucht. Dit was zijn verantwoordelijkheid en het viel hem heel zwaar op dit moment.

‘Een aantal van de mannen heeft een andere weg hierheen genomen. We denken dat ze een tak heeft afgesneden om als steun te gebruiken, iemand heeft haar spoor gevonden, maar het zal nog wel een tijdje duren voor ze hier is.’

Lady Farquharson, Jean, was veel jonger dan haar stervende echtgenoot – ze was zijn vierde vrouw – en Anne was niet haar dochter. Kon die meid nou nooit eens doen wat haar werd gevraagd? Dit was geen avond waarop de aandacht van de clan gericht moest zijn op een ongehoorzaam, dom kind.

‘Mijn man houdt het niet veel langer meer uit,’ snauwde ze tegen MacGillivray. ‘Ze móét gevonden worden!’

MacGillivray had eigenlijk geen verweer tegen haar toorn, en begon zijn verontschuldigen te maken. Plotseling klonk er achter hem een gewerschot. Gealarmeerd keek iedereen in de richting waar het geluid vandaan was gekomen. Toen ging er een gemompel op. De namen ‘McIntosh’ en ‘Aeneas’ werden hier en daar genoemd, vol eerbied en respect. Toen kwam Aeneas McIntosh het lichtschijnsel bij de voordeur in lopen met in zijn hand een rokende musket en Anne over zijn schouders.

Opgelucht dromde Annes familie om haar heen. Lady Farquharson zag het meisje als eerste, maar toen ze ontdekte wie de man was die haar droeg, was dat reden voor nog meer vreugde.

‘Aeneas! *Fàilte*. Welkom!’

‘Lady Farquharson,’ zei Aeneas. ‘Mijn oom zendt u zijn verontschuldigen. De bergen zijn, vanwege zijn slechte gezondheid, te veel voor hem.’

De vrouw knikte. McIntosh, Aeneas’ oom, was het gekozen hoofd van Clan Chatton – de clan van de kat – de clan waar iedereen die er vanavond was deel van uitmaakte. De dood van Farquharson zou minder eervol zijn vanwege de afwezigheid van chieft McIntosh. Maar Aeneas en zij waren ongeveer van dezelfde leeftijd en wie weet welke andere gunstige gevolgen zijn aanwezigheid hier zou hebben... Dus verborg Jean haar teleurstelling.

‘We zijn vereerd dat we in zijn gedachten zijn,’ zei ze. ‘Wilt u zijn plaats innemen, bij de andere Chatton chiefs?’

Aeneas was de neef van een clanleider en dus geen hoofd. Hij was niet alleen hierheen gekomen om de boodschap van McIntosh over te brengen, maar ook om zijn respect te betuigen aan een strijder. Hij was van plan geweest om buiten, samen met de anderen, te wachten. Maar hij accepteerde lady Farquharsons eervolle voorstel. Hij liet de inmiddels druk spartelende Anne van zijn schouders glijden en zette haar op de grond. Lady Farquharson wierp het smoezelige, met bloed besmeurde meisje een bestraffende blik toe.

‘Je vader wacht op je,’ zei ze en draaide zich om. Samen met het kind dat zich aan haar rokken vastklemde liep ze het huis binnen. Anne keek MacGillivray woedend aan, haar handen op haar heupen.

‘Je bent niet teruggekomen om me te halen!’

‘Jawel, maar we konden je niet vinden.’

Anne sprong met gebalde vuisten op hem af en de heftigheid van haar aanval zorgde ervoor dat ze allebei in de rozenstruik belandden.

‘We hebben overal gezocht,’ protesteerde hij, terwijl hij zijn best deed haar stompende vuisten af te weren.

Toen werd Anne door Aeneas opgepakt en er bleef een witte roos in haar verwarde haren hangen.

‘Is dit de manier om je te gedragen, terwijl er een chieft stervende is?’ zei hij met donderende stem.

‘*No can sin*. Hij gaat niet dood,’ schreeuwde Anne terug. ‘Hij is alleen maar ziek!’

‘Dus je gaat zonder toestemming uit jagen, sleept MacGillivray met je mee en raakt dan gewond, zodat de mensen die hun respect aan een moedig strijder komen betuigen, op zoek moeten naar een dom kind?’ Aeneas had haar jurk nog steeds vast, maar lette goed op zijn schenen. ‘Gedraag je. Nu! Of anders geef ik je hier en nu een klap voor je billen!’

Anne stond bij haar eigen voordeur en werd omringd door talloze leden van haar eigen clan. Zoiets durfde hij toch niet. En dus spuwde ze hem, met een ijzig sarcasme en een superieure blik, haar antwoord toe.

‘Dat zult u helemaal niet doen, sir. U bent mijn vader niet en ook geen chieft!’

Zonder er nog een woord aan vuil te maken en in één snelle beweging liet Aeneas zich op zijn knie vallen, legde hij haar over zijn andere heen en gaf hij haar een klinkende klap op haar achterste, hard genoeg om een flinke deuk in haar trots te slaan. Toen zette hij haar weer neer.

Anne aarzelde en keek hem woedend aan, maar toen geen van de mensen om hen heen iets zei of deed om haar te verdedigen, gooide ze haar hoofd naar achteren en strompelde het huis binnen.

Aeneas keek naar MacGillivray. De jonge chieft bleef zijn blik resoluut op de grond gericht houden. Er welden kleine druppeltjes bloed op uit een kras op zijn wang, waar hij zich had geschramd aan een doorn van de witte Schotse roos.

‘Misschien moet ik je verdere training op me nemen,’ stelde Aeneas voor. Het licht plagende toontje in zijn stem niet opmerkend, keek de jongen hem gretig aan.

‘Zou u dat willen?’

‘Ik zal het er met McIntosh over hebben, zodra ik terug ben,’ antwoordde Aeneas. Zijn oom was MacGillivrays voogd en zou er zeker geen bezwaren tegen hebben.

‘Ik zou wel op u hebben gewacht,’ gooide de jongen er nu uit. ‘Maar niemand wist waar u heen was. Ik ben gisteren hier aangekomen,’ vervolgde hij, ‘om mijn clan hier te vertegenwoordigen.’

‘Zoals het hoort,’ stemde Aeneas in.

Binnen baadde de grootste kamer van het huis in het kaarslicht. Het was er vol, er smeulde een turfvuurtje in de haard en alle leiders van de Chatton-clan, zowel de mannelijke als de vrouwelijke, stonden of zaten samen met hun partners te wachten. James Farquharson, een zestienjarige jongen, snikte zachtjes naast het bed waarop zijn vader lag. Lady Farquharson en haar jongste dochter Elizabeth, die nog steeds aan haar moeders rokken hing, keken om toen Anne de kamer binnenkwam.

‘Kijk nou toch eens hoe je eruit ziet,’ siste haar stiefmoeder.

Onverstoorbaar liep Anne langs haar heen naar het bed toe. Toen ze haar vader zag liggen, veranderde haar opstandige houding meteen. Voor het eerst die avond was ze plotseling een angstig klein meisje.

‘Papa?’

Farquharsons ogen gingen langzaam open. Hij draaide zijn hoofd naar haar toe, richtte zich vervolgens half op en pakte haar schouder beet.

‘Ik heb een ree voor u geschoten,’ zei Anne. ‘Een ree! Nu kunt u goed eten en beter worden.’

Vlak bij de deur van de kamer stond Aeneas McIntosh, met MacGillivray naast zich. Hij was ervan uitgegaan dat het kind voor haar eigen plezier was gaan jagen en zich niets had aangetrokken van het feit dat haar vader op sterven lag.

‘Geen eten,’ fluisterde Farquharson. Hij was erg verzwakt, en alle aanwezigen, behalve zijn oudste dochter, zagen de schaduw van de dood op zijn gezicht.

‘Dan laat ik iemand het bloed van het beest wel mengen met wat bier. Daar zul u zeker van opknappen.’ Anne richtte zich tot haar halfzusje, dat zich nog altijd achter de rokken van haar moeder verschool. ‘Elizabeth...’ begon ze.

‘Nee.’ Haar vader omklemde haar schouders steviger. ‘Nee, Anne. James en jij moeten nu sterk zijn. Mijn tijd is voorbij.’

‘*Chan eil! Chan eil idir!* Ik laat u niet gaan.’ Haar stem brak. Met een brok in haar keel, boos en met tranen in haar ogen richtte ze zich tot de mensen in de kamer. ‘Waarom staan jullie daar allemaal zo? Doe iets!’ Maar niemand bewoog en niemand zei iets, hoewel er wel wat ongemakkelijk geschuifel te horen was. Annes stiefmoeder legde een hand op haar schouder. Waarschijnlijk uit mededogen, maar Anne schudde de hand weg. ‘Ben ik dan de enige hier?’

‘*Isd, a ghràidh,*’ zei haar vader. ‘Stil, meisje.’ Maar er verscheen een zwak glimlachje op zijn uitgemergelde gezicht. ‘Je broer wordt nu de leider als de clan dat wil, maar jij, jij zult altijd mijn strijder blijven.’ Hij bracht zijn bevende hand omhoog en trok de witte roos uit haar haar. ‘Mijn jakobiet. Als de prins volwassen is, komt hij hierheen,’ zei hij met een steeds zwakker wordende stem. ‘In plaats van zijn vader.’

De prins waar hij het over had, was nu een jongen van zeventien die in ballingschap leefde. Zijn grootvader had geregeerd over de drie onafhankelijke landen Schotland, Engeland en Ierland, maar was in 1689 afgezet. Toen Schotland in 1707 het Verenigd Koninkrijk vormde met Engeland, werd de vader van de prins het symbool van het verzet tegen die verbintenis. Acht jaar later, in 1715, kwamen de Schotten in opstand. Een opstand waaraan ook Farquharson mee had gedaan in de hoop James Stuart als de koning van Schotland te kunnen kronen en daarmee de Schotse onafhankelijkheid weer te herstellen. Maar de opstand mislukte. Koning James vertrok weer terug naar Frankrijk en alle hoop was nu gevestigd op het leiderschap van zijn zoon, de prins.

‘We zullen vechten,’ beloofde Farquharsons dochter. ‘We zullen vechten voor de prins en de onafhankelijkheid.’

Farquharsons adem werd een siddering.

‘Vecht,’ hij liet zich terug in de kussens vallen, ‘voor je vrijheid.’

‘Dat beloof ik.’ Anne hief haar hoofd op, kracht zoekend in de bekende woorden van de jakobietenleuze, en hoewel haar ogen verblind

werden door tranen, klonk haar stem krachtig: 'Voor welvaart en onafhankelijkheid!'

En hoewel haar vader deze woorden niet meer kon horen, zouden de clanleiders zich altijd herinneren dat Farquharson stierf met een witte roos, het symbool van hun strijd, in zijn hand terwijl iedereen in de kamer hun leuze herhaalde: 'Voor welvaart en onafhankelijkheid!'

2

De zon kwam op boven de met sneeuw bedekte toppen van de bergen en bracht de eerste lentedag met zich mee. Zijn stralen bereikten de donkere rotskloven waar de grote watervallen begonnen te ontdooien. Op de groene heuvels in de buurt van Braemar graasden koeien en schapen. Het landschap was bedekt met uit turf opgetrokken hutjes. De rook van turfvuurtjes hing in de lucht en kwam uit de daken kringelen. Op het erf van Invercauld kraaide een haan.

De dood van clanleider Farquharson was alweer zeven jaar geleden en intussen was er weinig, maar toch ook weer veel, veranderd. De wolven waren verdwenen, uitgeroeid om de herten en schapen te beschermen. Er was bos gekapt om landbouwgrond te maken en het hout was gebruikt om een stal en een schuur bij het huis te bouwen. De kraaiende haan werd onderbroken door hoefgekleter. Er kwam een paard het erf op. De berijder was nu langer en bovendien was zijn lichaam het soepele en smalle van een jonge jongen kwijt, maar zijn lange roodgouden haar was nog altijd hetzelfde.

‘Anne!’ riep hij, zodra hij binnen gehoorsafstand van het huis was. ‘Anne!’

De jonge vrouw die eieren aan het zoeken was tussen de met rijp bedekte graspollen langs de rand van het kippenhok, richtte zich elegant en gracieus op. Ze was slank onder de zware, schotsgeruite *plaid* die ze om haar schouders droeg. Haar lange, wilde haren waren nu getemd in een lange vlecht en de rijke kastanjebruine kleur ervan stak mooi af tegen haar bleke, smetteloze huid. Ze hield twee eieren in haar hand, en toen ze zag dat het MacGillivray was, glimlachte ze verheugd.

‘Alexander!’ Ze zwaaide en hij kwam naar haar toe rijden. ‘Ik wist niet dat de pas al sneeuwvrij was.’

‘Ik heb de lange weg genomen, er omheen.’ Hij steeg af, sloeg zijn armen om haar heen en kustte haar. Ze waren geliefden geworden, in ieder geval zo nu en dan. Bij de clans was het normaal om gewoon aan

je lustgevoelens toe te geven op het moment dat ze in je opvlamden. De vrijende paartjes op de hei waren talrijk. Vrouwen namen mannen vaak alleen gedurende de koude winter mee hun bed in.

Anne had kunnen trouwen, maar ze vond alleen Alexander aantrekkelijk. En MacGillivray kon haar nog niet tot zijn vrouw maken. Leiders van Hooglandse clans trouwden laat, omdat hun clan vanaf dat moment voor hem en zijn gezin moest zorgen. Nu voelde ze Alexanders *sporrán*, de tas die hij op zijn buik droeg en die bij zijn Schotse kilt hoorde, tegen zich aan drukken. Dan was hij óf opgewonden óf zat die tas vol haver. Ze duwde hem giechelend van zich af.

‘Hou op! *Sguir dheth!* Het is ijskoud en ik heb mijn handen vol.’

‘*Ach,*’ kreunde hij. ‘Maar de winter was zo lang.’

‘Zo, dus daar ben je naar op zoek,’ grijnsde ze. ‘Iemand die je bed verwarmt.’

‘Nee. Nou ja, dat ook. Maar ik ben hierheen gestuurd. Ik moet jullie allemaal naar Moy brengen.’

‘Dan is McIntosh gestorven,’ zei ze, ineens somber. ‘Ik dacht van nacht al dat ik de klagende roep van de trommel en de doedelzak hoorde, maar het was zó zachtjes dat ik dacht dat het een droom moest zijn geweest.’

‘Shaws doedelzakspeler is ziek en heeft het signaal niet doorgegeven. Maar hij is weer opgeknapt en dus zul je het vanavond wél horen. Maar je raadt nooit wat ik te vertellen heb,’ zei hij opgewonden. ‘Ze hebben hun nieuwe leider gekozen, en het is zijn neef, Aeneas.’

‘Aeneas McIntosh?’ Annes mond viel open van verbazing. ‘Zijn ze gek geworden?’

‘Het is een geweldig strijder.’

‘Ja, geweldig. Hij is inderdaad heel goed in kinderen een tik op hun billen geven!’

‘Maar dat was jaren geleden.’ MacGillivray barstte in lachen uit. ‘Help me onthouden dat ik je nooit kwaad maak. Dat vergeet je namelijk nooit.’

‘En jij bent veel te kort van memorie. Geen wonder dat hij nooit is getrouwd, met jou constant als een verliefd schoothondje achter zich aan sinds de dood van mijn vader.’

‘Aeneas is mijn neef. MacGillivray liep rood aan bij die beschuldiging. ‘En hij leidt me op. Buiten dat kon hij niet trouwen, totdat er was besloten wie de chieft zou opvolgen.’

‘Nou, dan kan hij dat nu wel! Ik hoop dat jullie samen heel gelukkig worden.’ Woedend liep ze in de richting van het huis. Wat was het toch

makkelijk om indruk te maken op die stomme MacGillivray. Geen wonder dat Aeneas hem de baas was!

‘Anne,’ riep hij. ‘Je moet gaan.’

Ze draaide zich om en keek hem aan.

‘McIntosh was ook niet hier toen mijn vader stierf?’ Ze zei het op kille toon, maar MacGillivray wist dat die een diepe, pijnlijke wond verborg. Getroffen door haar kwetsbaarheid, zette Alexander een paar stappen in haar richting, in een poging het weer goed te maken.

‘Het is niet alleen voor de begrafenis,’ zei hij zachtjes. Ze hield zijn blik even vast, teder, maar toen verbrak ze de betovering weer.

‘Dat weet ik ook wel!’ zei ze kattig. ‘De Chatton-clan moet ook een nieuwe leider kiezen. Dus, wat denk je, ga jij het clanverbond leiden, Alexander? Ik denk van niet. Mijn broer? MacBean, Macpherson, Davidson, Shaw, of McQueen? Nee! Geen van allen. Het wordt McIntosh! Nou, ik kan je wel vertellen dat die vent nooit mijn leider zal zijn! Ik ga niet stemmen en ik ga er niet heen!’ Ze greep zijn hand vast. ‘Hier, je wilt vast wel een ontbijt,’ en ze duwde hem de twee eieren in zijn handen. Toen beende ze weg, in de richting van het bos. MacGillivray vertrok zijn gezicht in een grimas, terwijl hij naar het eierstruif keek dat tussen zijn vingers door droop.

‘Je bent McThomas vergeten!’ riep hij haar na.

Anne liep met grote stappen door het bos naar de beek toe. Eigenlijk was ze van plan geweest om het water tot aan de grote watervallen te volgen, naar het diepe, brakke meer, om daar de fijne mist van het neervallende water in haar gezicht te voelen. Maar vandaag zou er natuurlijk weinig waterdamp bij de watervallen hangen, omdat die nog bevroren waren. Het was de plek waar ze vorig jaar, op de ochtend na haar negentiende verjaardag, de dag nadat de laatste wolf was gedood, voor het eerst de liefde had bedreven met MacGillivray.

De storm in de nacht na haar negentiende verjaardag was vlak voor de dageraad gaan liggen. In de vroege lenteson bij de watervallen had er nog een wolk waterdamp boven het natte gras gehangen. En er hadden regenbogen in de mist boven het schuimende water gestaan. Anne was met haar jurk hoog boven haar naakte billen opgeheven het meer in gewaad, een trage zalm achterna. De vis zwom rondjes, lui, streek tegen haar dijbeen aan. Ze liet haar hand in het water glijden en streelde zijn lange, zware lijf, zachtjes, zachtjes. Toen had ze geritsel op de kant gehoord, geknars van de kiezels. Zonder zich om te draaien wist

ze wie daar stond. Ze had zich omgedraaid, wetend wat ze in zijn ogen had gelezen en wat ze nu gingen doen.

Nee, ze ging dus niet naar de waterval. Niet in deze stemming. In plaats daarvan liep ze stroomafwaarts, in de richting van het schelle geblaas dat uit de stallen kwam waar de lammeren werden geboren. Haar neef stond, geleund tegen een deurpost, toe te kijken. De meeste Hooglanders waren fors en groot. Maar Francis Farquharson van Monaltrie was nog groter dan de anderen. Zijn zilverblonde haar lichtte op in het heldere ochtendlicht. De mensen noemden hem Baron *Bàn*, Blonde Baron, vanwege dat haar. Hij was tien jaar ouder dan haar broer en had sinds de dood van hun vader de leiding over Invercauld op zich genomen, evenals de opleiding van haar broer James.

‘Net op tijd om niet meer te kunnen helpen,’ riep hij over zijn schouder, toen ze dichtbij genoeg was. James en hij hadden de hele nacht doorgewerkt.

‘Ik kan best helpen bij de geboorte van een lam,’ snoof ze. ‘Kleine handen, zie je.’ Ze stak haar handen naar voren. Die van hem waren enorm, totaal ongeschikt om iets uit te kunnen richten bij een moeilijke geboorte.

Hij barstte in lachen uit, geamuseerd door haar verontwaardiging.

‘Alleen zul je niet veel meer kunnen oefenen. We kunnen net zo goed de schapen wegdoen, behalve dan die we voor voedsel kunnen gebruiken. Er zullen er maar weinig geschoren worden, nu de Engelsen de markt hebben afgesloten.’

Annes broer stond midden tussen de zwangere en zogende beesten zijn best te doen om een lammetje te bevrijden dat niet op een natuurlijke manier geboren wilde worden. De koude lucht was vervuld van de stank van bloed en dood. Het scheren zou pas over een paar maanden moeten gebeuren. Wanneer er voldaan was aan de hoeveelheid wol die de clan nodig had, werd de rest normaliter in balen naar Moy verzonden. Van daaruit werd de verzamelde wol van alle Chatton-clans naar Aberdeen vervoerd, om geëxporteerd te worden naar het vasteland. Het was een belangrijke handel die importgoederen financierde en daarmee de banden met Frankrijk, Spanje en Italië versterkte. Landen die een vriendschappelijke verhouding met Schotland onderhielden en de vijanden van Engeland waren. Maar dit jaar zou de wol op de rug van de schapen blijven zitten. Het Britse parlement had de Schotse wol in de ban gedaan, om de Engelse stoffenhandel te beschermen.

‘Zeg eens, waarom ben je nu weer nijdig, dat je hierheen komt?’ vroeg Francis. ‘Is het mijn tante weer?’

‘McIntosh is dood. Alexander is de boodschap komen brengen.’

Francis knikte. Zijn blauwe ogen keken haar strak aan.

‘Dan is MacGillivray de oorzaak van je ergernis.’

‘Hij is veel te geduldig,’ barstte ze uit.

‘Dat zal nog wel even duren, Anne. Hij is er nog niet aan toe.’

‘Dat is het niet.’ Ze pakte zijn hand en drukte die tegen haar borst aan, boven haar hart. ‘Als ik wil trouwen, zal ik het hier weten.’ Toen duwde ze zijn hand in de plooiën van haar rok, tussen haar benen. ‘En niet alleen hier.’

De passie waarmee ze het zei, maakte hem aan het lachen.

‘Misschien moet je het wel hiér weten,’ zei hij, terwijl hij met de wijsvinger van zijn andere hand op de zijkant van haar hoofd tikte. ‘Dan had je Louden waarschijnlijk wel overwogen.’

Ze sloeg zijn hand weg van haar rokken.

‘Alsof ik ooit zou trouwen met zo’n lakei van de regering!’

‘Zelfs niet als het een graaf is?’ vroeg Francis.

‘Nog niet met een baron!’ pareerde Anne.

Francis had haar gevraagd op haar negentiende verjaardag, op de dag dat de laatste wolf werd gedood, maar alleen maar om haar stiefmoeder te pesten. Anne was toen naar het raam gelopen, had haar gezicht tegen het beslagen glas gelegd en naar buiten gestaard, terwijl de regen tegen het raam striemde.

‘Ze zeggen dat hij dit jaar komt,’ zei ze.

‘Of volgend jaar,’ snoof lady Farquharson achter haar. ‘Je zou eens aan een verbintenis voor jezelf moeten denken, in plaats van aan die tussen Schotland en Engeland. Er is bij mijn weten nog nooit iets goeds voortgekomen uit politiek.’

In de clans was het voor de vrouwen normaal om vroeg te trouwen, anders kwamen er veel te veel kinderen ter wereld zonder ouders die voor hen konden zorgen. Mannen trouwden laat, pas in staat om hun eigen gezin te beginnen op het moment dat hun jongere broers en zussen groot genoeg waren.

‘Negentien,’ had lady Farquharson gemopperd. ‘Het wordt tijd dat je het huis uit gaat.’ Haar suggesties voor een passende echtgenoot voor haar stiefdochter waren niet erg vleiend: een oude weduwnaar, een tot twee keer toe gescheiden bruuw, en de graaf, lord Louden. Op zijn veertigste had Louden wel de juiste leeftijd, maar hij was ook een trouw aanhanger van een Verenigd Koninkrijk.

‘De titel gravin zou beter bij ú passen, tante,’ suggereerde Francis met

zijn gezicht volkomen in de plooi. ‘Hij is veel te goed voor Anne.’ Hij pakte Annes handen. ‘Ik zou haar zélf ten huwelijk moeten vragen,’ zei hij. ‘Voor haar verjaardag.’

‘En het afwijzen van je aanzoek zou dan mijn mooiste cadeau zijn,’ had Anne hem van repliek gediend. Francis probeerde lady Farquharson alleen maar te pesten door met een betere suggestie te komen dan zichzelf. Op zijn vierendertigste was haar neef nog niet toe aan een huwelijk.

Het lammetje dat James had proberen te redden, kwam nu levenloos uit zijn moeder glijden. Vlug bond hij de ooi aan een paal vast, waar ze de lammetjes zou kunnen laten drinken, terwijl de schaapherder intussen het sterkste moederloze lammetje uitkoos. Haar broer viel op zijn knieën en had zijn dolk al in zijn hand om het nog warme lijkje te villen. Het vel zou op het moederloze lammetje worden gebonden om de ooi te stimuleren het lammetje te laten drinken. Het karkas zou op de hoop met zoet ruikende, gezwollen kadavers terechtkomen. Francis leunde tegen de deurpost en bekeek Anne eens goed.

‘Misschien wordt het tijd dat ik je eens vertel over de bloemetjes en de bijtjes,’ opperde hij plagerig.

Anne snoof. Kinderen uit de Hooglanden waren vaak getuige van een parend tweetal, of het nou dieren of mensen waren. Als boerenkinderen wisten ze al vroeg wat dat betekende. En over het trouwen van een goede partij had ze alles al van haar stiefmoeder gehoord.

James kwam op hen af lopen, onder het bloed en doodmoe, maar blij dat hij de ooi had weten te redden. Hij was slank, lenig en leek erg op Anne, met zijn bruine haar, volle lippen en grote ogen, maar was qua karakter haar tegenpool.

‘Net op tijd,’ zei Anne. ‘Francis wilde me net gaan uitleggen hoe het in zijn werk gaat bij de voortplanting.’

James, die gewend was aan spraakzame vrouwen, zei nooit zomaar iets om de stilte op te vullen. Hij was zuinig met woorden. Nu wierp hij even een blik op zijn neef.

‘Dat heb je mij nog nooit uitgelegd.’

Anne gilte van de lach. Francis bulderde. James glimlachte, tevreden met zichzelf. Terwijl ze over het veld terug naar huis begonnen te lopen, vertelde Anne haar broer over de dood van McIntosh. Hij hoorde het ernstig aan en was niet verrast dat Aeneas tot de nieuwe chieft van de McIntosh-clan was verkozen.

‘Maar wij hoeven hem niet te kiezen als leider van álle Chatton-

clans,' benadrukte Anne, terwijl ze volhield dat Macpherson een veel betere keuze zou zijn. 'Die zou tenminste probéren om het parlement te beïnvloeden!'

Cluny Macpherson was zeker een overtuigend spreker, maar de clanleiders hadden nauwelijks macht in de regering van het Verenigd Koninkrijk. Hun eisen voor een federale regering waren niet ingewilligd. Schotland mocht maar zestien vertegenwoordigers afvaardigen en had maar vijfenvertig zetels in het House of Commons, terwijl Engeland er vijfhonderd had. Sinds die beslissing was genomen, had de Chatton-clan het parlement genegeerd.

'We zijn in de minderheid, Anne,' zei Francis. 'Hoe de Schotten ook stemmen, het maakt geen enkel verschil. Alleen de Engelse stemmen tellen.'

'Maar het kan niet zo zijn dat het ene land sowieso de meerderheid heeft,' protesteerde ze. 'Er horen maar twee landen bij het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittanië. Het formaat daarvan zou niet uit moeten maken.'

Francis bleef stilstaan. Hij maakte zich nog groter dan hij al was met zijn lengte van ruim een meter tachtig. 'Ik denk dat je er wel achter zult komen dat het wél iets uitmaakt.'

Anne sloeg haar armen over elkaar en hield haar hoofd schuin.

'Wat uitmaakt is het formaat van onze ideeën,' zei ze, terwijl ze naar de blatende schaapskooi wees. 'Zou je ze de hele zomer laten verrekken van de hitte en een volledig seizoen aan wol weggooien, omdat Engeland zegt dat we het niet mogen verhandelen?'

'Wat zou jij dan doen? Ze scheren en daarna de wol verbranden?'

'De wol opslaan. De zaken kunnen er altijd weer anders voor komen te staan.'

'De wol zou gaan rotten, Anne,' merkte James op.

'Niet als die eerst goed wordt schoongemaakt.'

'Maar dan zouden de motten het alsnog opvreten,' zei Francis.

Anne stak haar koude handen in de warmte van de dikke wollen plaid om haar schouders. Hun winterkleden zouden, omdat het zomer werd, al spoedig worden weggeborgen.

'*Peighinn rioghail*,' zei ze triomfantelijk. 'Gedroogde mentholbladeren. Verpak de wol in dubbele linnen zakken met menthol ertussen. Dat houdt de motten wel weg.'

Het was even stil, terwijl de twee mannen haar idee tot zich door lieten dringen.

‘We zouden, zodra er iets verandert, meteen weer handel kunnen drijven.’ Francis keek James peinzend aan.

‘Zonder een heel jaar aan wolopbrengsten te verliezen,’ knikte James.

‘Slimme meid,’ gaf Francis Anne een compliment. ‘Belof me dat je op me zult wachten.’

‘Dan moet je me er eerst van overtuigen dat het formaat écht iets uitmaakt,’ antwoordde ze gevat. Ze grijnsde breed.

Onderweg naar huis bespraken ze het plan verder. De wol zou op een koele, droge plaats opgeslagen moeten worden, misschien in een schuur ergens in het bos. En op deze manier zouden de schaapscheerders, de spinners en de wevers toch niet zonder werk komen te zitten. Toen ze het erf op liepen, dacht Anne opeens terug aan de wolven en de ontmoeting in haar jeugd met een donkerharige man op een maanverlichte nacht, aan haar angst toen en dat éne schot in de duisternis dat had weerklonken, in de nacht dat haar vader stierf.

‘Denken jullie echt dat het de laatste wolf is geweest?’ vroeg ze.

‘Vorig jaar?’ Francis haalde zijn schouders op. ‘Wie weet?’ Hij keek op haar neer. ‘Wat maakt het uit, als er nog eentje over zou zijn gebleven? Zo’n beest kan niet alleen overleven.’

De nu overleden chieft McIntosh had die jacht verordonneerd. Er was een baby verdwenen en de bewoners van de hutjes op Moy hadden zeker geweten dat het kind door een wolf was gepakt. De dag dat de wolf gedood werd was haar verjaardag geweest. Die nacht had Anne voor de lange spiegel in haar slaapkamer gestaan, terwijl de regen op de daken roffelde. Naakt in het kaarslicht zag haar huid er honingzacht uit. Ze had haar haar losgeschud, zodat het tot op haar billen over haar rug viel, en haar handen om haar borsten gelegd waaronder ze de hitte van haar eigen bloed voelde. Haar handen waren over haar platte buik naar beneden gegleden. Door zwanger te zijn creëerde een vrouw de toekomst. Maar voor een prijs. Haar geboorte had haar moeder het leven gekost.

Voor beesten was het eenvoudig. Vruchtbaarheid, lust en paren gebeurden allemaal op hetzelfde moment. Dat gold ook voor vrouwen, hoewel er wel lust kon zijn zonder vruchtbaarheid – daar was de kwelling waaronder ze de laatste dagen gebukt ging een duidelijk teken van. Mannen moesten worden gemeden op het moment van vruchtbaarheid, behalve in het huwelijk dan. En een huwelijk betekende dat er kinderen werden geboren. Misschien wilde ze dat ook wel uit de weg gaan. Maar haar huid voelde heet en koortsachtig aan, haar hart klopte snel, haar ademhaling was hijgend en haar baarmoeder hunkerde naar

zaad. Ze drukte zich tegen de spiegel aan. Het glas voelde koel tegen haar wang en op haar borsten. Ze liet haar vingers tussen haar dijen glijden, naar dat vochtige, verborgen plekje ertussenin, en ademde scherp in toen ze een siddering van genot door zich heen voelde gaan.

‘Wat doe je?’ had haar halfzusje slaperig vanaf het bed gevraagd.

‘Niets. Ga slapen.’

Maar Elizabeth was wakker en ging zitten. Haar blonde haar kwam onder haar slaapmuts uit.

‘Ik weet wel wat je aan het doen bent,’ zei ze. ‘Dat doe ik ook altijd. Daarom ga ik altijd zo vroeg naar bed.’ Elizabeth was zestien en heel irritant.

Anne trok haar nachtpon aan, zette haar slaapmuts op, doofde de kaars en gleed in bed.

‘Ga slapen,’ snauwde ze, terwijl ze Elizabeth de rug toekeerde en de dekens tot onder haar kin optrok. Eenmaal in slaap droomde ze van wolven. Toen ze wakker werd, was het bed naast haar leeg, hoorde ze de vogels fluiten en was het gestopt met regenen. In haar nachtpon, met haar haren nog helemaal in de war, was ze naar beneden gegaan. En in de keuken had ze MacGillivray onverwacht aangetroffen, die was gekomen om te zeggen dat MacQueens mannen de wolf de vorige dag, op haar verjaardag, hadden gedood en de kop van de wolf al op Moy aan de oude chieft was aangeboden.

MacGillivray was, buiten de kokkin, de enige in de keuken. Hij zat zonder een hap te eten aan tafel en staaarde alleen maar naar haar. Zijn lange, rode haar was bijeengebonden in zijn nek en zijn schouders waren gespannen. Het was de eerste keer dat het haar iets uitmaakte dat hij een man was. Later die ochtend liep ze naar de waterval, in de wetschap dat hij haar zou volgen.

Nu zou hij ook staan wachten. Buiten. Staan wachten op haar. Bij zonsondergang zou de doedelzak van haar broer de klaagzang van de Shaws horen en oppikken. Vanaf dan zouden ze in de rouw zijn. Maar voor het zover was, had ze nog een hoop overredingskracht nodig. Dat was het natuurlijk waarom ze zich die wolf weer had herinnerd.